Podróże w czasie
WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY
KLASA VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT LEKCJI	WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
	Poziom konieczny **ocena dopuszczająca**	Poziom podstawowy **ocena dostateczna**	Poziom rozszerzający **ocena dobra**	Poziom dopełniający **ocena bardzo dobra**	Poziom wykraczający **ocena celująca**
1. Unia Polski z Litwą	**Uczeń zna:** • daty: 1385, 1386 • postacie: Jadwigi Andegaweńskiej, Władysława Jagiełły • postanowienia umowy o unii zawartej w Krewie **Uczeń rozumie:** • pojęcie: unia personalna **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić przyczyny unii polsko-litewskiej • wskazać na mapie państwo polsko--litewskie po zawarciu unii	**Uczeń zna:** • datę: 1384 • wrogów Wielkiego Księstwa Litewskiego **Uczeń rozumie:** • korzyści wynikające z unii dla Polski i dla Wielkiego Księstwa Litewskiego	**Uczeń zna:** • datę: 1400 **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Uniwersytet Jagielloński **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do odnowienia Akademii Krakowskiej	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: bojarzy **Uczeń potrafi:** • przedstawić najważniejsze problemy Wielkiego Księstwa Litewskiego w XIV w.	**Uczeń potrafi:** • ocenić znaczenie odnowienia Akademii Krakowskiej
2. Wielka wojna z zakonem krzyżackim	**Uczeń zna:** • daty: 1409–1411, 15 VII 1410, 1411 • siły walczące w bitwie pod Grunwaldem po stronie polsko--litewskiej oraz	**Uczeń rozumie:** • znaczenie polsko--litewskiego zwycięstwa pod Grunwaldem **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić przyczyny	**Uczeń potrafi:** • przedstawić relacje między Polakami i Litwinami a Krzyżakami po zawarciu unii • dostrzec dysproporcje między zwycięstwem	**Uczeń rozumie:** • dlaczego unia polsko--litewska negatywnie odbiła się na sytuacji politycznej zakonu krzyżackiego	**Uczeń potrafi:** • ocenić skutki wielkiej wojny dla państwa polsko-litewskiego oraz dla zakonu krzyżackiego

	krzyżackiej • postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego **Uczeń rozumie:** • pojęcia: wielka wojna, pierwszy pokój toruński **Uczeń potrafi:** • wskazać na mapie Grunwald • wskazać na mapie miejsca związane z postanowieniami pierwszego pokoju toruńskiego	konfliktu polsko- -krzyżackiego za panowania Władysława Jagiełły • wyjaśnić okoliczności wybuchu wielkiej wojny z zakonem krzyżackim	grunwaldzkim a postanowieniami pierwszego pokoju toruńskiego • wyjaśnić przyczyny klęski Krzyżaków pod Grunwaldem	**Uczeń potrafi:** • opisać wygląd zamku krzyżackiego w Malborku • przedstawić przebieg bitwy pod Grunwaldem	
3. Synowie Jagiełły	**Uczeń zna:** • daty: 1454, 1466 • postać: Kazimierza Jagiellończyka • postanowienia drugiego pokoju toruńskiego **Uczeń rozumie:** • pojęcia: wojna trzynastoletnia, drugi pokój toruński, lenno, Prusy Zakonne, Prusy Królewskie	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: Związek Pruski, inkorporacja, pospolite ruszenie **Uczeń potrafi:** • wymienić przyczyny wybuchu wojny z Krzyżakami • wskazać na mapie tereny odzyskane przez Polskę w wyniku wojny trzynastoletniej	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: wojsko najemne **Uczeń potrafi:** • przedstawić przebieg wojny trzynastoletniej	**Uczeń zna:** • daty: 1447, 1462 **Uczeń potrafi:** • zanalizować przyczyny i skutki wystąpienia Związku Pruskiego przeciw Krzyżakom	**Uczeń potrafi:** • ocenić znaczenie odzyskania Pomorza Gdańskiego i ujścia Wisły dla dalszego rozwoju państwa polskiego
4. Od rycerstwa do szlachty	**Uczeń zna:** • stany sejmujące w sejmie walnym oraz ich uprawnienia	**Uczeń zna:** • treść przywilejów koszyckiego i cerekwicko-	**Uczeń zna:** • daty: 1374, 1454, 1505 **Uczeń rozumie:**	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: ustrój monarchiczno- -szlachecki	**Uczeń rozumie:** • rolę i znaczenie szlachty w kształtowaniu ustroju Polski

	Uczeń rozumie: • pojęcia: przywilej, szlachta, przywilej szlachecki, posłowie **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić wpływ przywilejów na pozycję króla w Polsce	-nieszawskiego • treść konstytucji *Nihil novi* **Uczeń rozumie:** • pojęcia: przywilej koszycki, przywilej cerekwicko-nieszawski, sejmiki szlacheckie, sejm walny, monarchia stanowa • przyczyny słabości miast i mieszczaństwa w Polsce **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, dlaczego wykształciła się polityczna reprezentacja stanu szlacheckiego • wyjaśnić, dlaczego w Polsce nie doszło do wykształcenia się monarchii stanowej	• pojęcie: konstytucja (ustawa sejmowa) • wpływ przywilejów na proces przekształcania się rycerstwa w szlachtę • relacje między instytucjami sprawującymi władzę w Polsce	• związek między nadawanymi szlachcie przywilejami a jej rosnącą pozycją polityczną w państwie • znaczenie uchwalenia konstytucji *Nihil novi* **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować rozwój uprawnień stanu szlacheckiego • wyjaśnić organizację oraz sposób działania sejmu walnego	**Uczeń potrafi:** • opisać sposób funkcjonowania sejmików szlacheckich • przedstawić okoliczności wykształcenia się sejmu walnego • scharakteryzować ustrój Polski od XVI do XVIII w. • ocenić wpływ rosnącej pozycji szlachty na pozycję króla i innych stanów społecznych
5. Polska i Litwa w XV wieku	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: tolerancja religijna	**Uczeń zna:** • główne narodowości i wyznania w Polsce średniowiecznej **Uczeń rozumie:** • przyczyny istnienia tolerancji religijnej w Polsce	**Uczeń potrafi:** • porównać rozwój cywilizacyjny ziem polskich i Europy Zachodniej w średniowieczu	**Uczeń zna:** • sytuację przedstawicieli różnych religii i wyznań w Europie Zachodniej	**Uczeń potrafi:** • porównać sytuację przedstawicieli różnych religii i wyznań w Europie Zachodniej i Polsce
6. Wielkie odkrycia geograficzne	**Uczeń zna:** • datę: 1492 • postać: Krzysztofa Kolumba	**Uczeń zna:** • daty: 1498, 1519–1522 • postacie: Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana	**Uczeń zna:** • nazwy cywilizacji amerykańskich podbitych przez Europejczyków	**Uczeń zna:** • datę: 1453 • wynalazki, które umożliwiły odbywanie	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: ludobójstwo **Uczeń potrafi:**

	• przykłady roślin i zwierząt sprowadzonych z Ameryki do Europy i odwrotnie **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Indianie • na czym polega znaczenie odkrycia Ameryki oraz drogi morskiej do Indii **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, dlaczego Europejczycy dążyli do znalezienia drogi morskiej do Indii • wyjaśnić, na czym polega różnica między celem wyprawy Kolumba a jej ostatecznym efektem	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: kolonia • znaczenie przypraw korzennych dla Europejczyków • na czym polega znaczenie wyprawy Ferdynanda Magellana **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, dlaczego Europejczycy handlowali z Indiami • wskazać na mapie szlaki wypraw odkrywczych na przełomie XV i XVI w.	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: przyprawy korzenne, karawela, karaka • wpływ pojawienia się Turków osmańskich na handel Europy z Indiami **Uczeń potrafi:** • dostrzec trudności, jakie musieli pokonać Europejczycy, aby doprowadzić do wypraw oceanicznych • opisać odkrycia dokonane przez Krzysztofa Kolumba i Vasco da Gamę • wymienić najważniejsze skutki wielkich odkryć geograficznych z perspektywy Europejczyków i mieszkańców innych kontynentów	podróży oceanicznych **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Daleki Wschód • z czego mogą wynikać różnice w podejściu do znaczenia odkrycia Ameryki **Uczeń potrafi:** • przedstawić, w jaki sposób zmiany w nauce i technice umożliwiły organizację wypraw oceanicznych • opisać przebieg wyprawy Ferdynanda Magellana	• uzasadnić twierdzenie, że Aztekowie stworzyli zaawansowaną cywilizację • dostrzec tragedię rdzennych mieszkańców Ameryki po przybyciu Europejczyków na kontynent
7. Renesans w Europie	**Uczeń zna:** • postać: Leonarda da Vinci **Uczeń rozumie:** • pojęcie: odrodzenie (renesans) • znaczenie wynalezienia druku	**Uczeń zna:** • postacie: Michała Anioła, Rafaela, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga, Mikołaja Kopernika, Galileusza **Uczeń rozumie:** • pojęcie: humaniści **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, czym się	**Uczeń zna:** • datę: ok. 1450 **Uczeń rozumie:** • pojęcia: człowiek renesansu, teleskop **Uczeń potrafi:** • wymienić czynniki, które zadecydowały o narodzeniu się humanizmu we Włoszech	**Uczeń zna:** • ramy chronologiczne epoki odrodzenia (renesansu) **Uczeń rozumie:** • pojęcia: teoria geocentryczna, teoria heliocentryczna • istotę odkrycia dokonanego przez Kopernika	**Uczeń potrafi:** • dostrzec związek między rozwojem renesansu a końcem średniowiecznego uniwersalizmu • argumentować w dyskusji dotyczącej znaczenia zmian, jakie zaszły w Europie w XV i XVI w.

		zajmowali humaniści • przedstawić dokonania wybitnych przedstawicieli renesansu • wskazać cechy charakterystyczne sztuki renesansu	• dokonać charakterystyki wzorca osobowego człowieka renesansu • scharakteryzować stosunek humanistów do człowieka i religii	**Uczeń potrafi:** • dostrzec różnice w sposobie widzenia człowieka i świata w epoce średniowiecznej i w renesansie • porównać średniowieczne i nowożytne poglądy na temat budowy wszechświata	
8. Reformacja w Europie	**Uczeń zna:** • datę: 1517 • postać: Marcina Lutra **Uczeń rozumie:** • pojęcia: luteranizm (Kościół luterański), reformacja, kalwinizm (Kościół kalwiński) **Uczeń potrafi:** • wskazać obszary, na których rozwinęły się główne wyznania reformowane	**Uczeń zna:** • postać: Jana Kalwina **Uczeń rozumie:** • dlaczego ruch zapoczątkowany przez Lutra został nazwany reformacją **Uczeń potrafi:** • określić zasięg reformacji w Europie	**Uczeń zna:** • daty: 1555 • główne różnice między katolicyzmem a luteranizmem • postanowienie pokoju w Augsburgu **Uczeń rozumie:** • pojęcie: protestanci • przyczyny sukcesu luteranizmu w Niemczech **Uczeń potrafi:** • dostrzec rolę druku w rozpowszechnianiu informacji o poglądach Lutra	**Uczeń zna:** • datę: 1536 • główne założenia kalwinizmu **Uczeń rozumie:** • pojęcia: nepotyzm, kaznodzieja, Rzesza • związek między założeniami kalwinizmu a sytuacją materialną jego wyznawców **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić okoliczności, w jakich doszło do reformacji • scharakteryzować poglądy Marcina Lutra i Jana Kalwina • przedstawić wpływ reformacji na sytuację w Niemczech	**Uczeń potrafi:** • przedstawić sytuację panującą w Kościele katolickim na przełomie XV i XVI w. • ocenić sposób zakończenia wojen religijnych w Niemczech • sformułować wniosek na temat możliwych reakcji Kościoła katolickiego na reformację • wyjaśnić, jakie ludzkie słabości sprawiły, że próba zreformowania Kościoła doprowadziła do wojen i przelewu krwi
9. Reforma	**Uczeń zna:** • postanowienia soboru	**Uczeń zna:** • postać: Ignacego Loyoli	**Uczeń zna:** • datę: 1534, 1542,	**Uczeń zna:** • postać: Giordana Bruna	**Uczeń potrafi:** • ocenić dokonania soboru

Kościoła katolickiego	trydenckiego **Uczeń rozumie:** • pojęcia: sobór trydencki, kontrreformacja	• cele istnienia zakonu jezuitów **Uczeń rozumie:** • pojęcia: jezuici (Towarzystwo Jezusowe), *Indeks ksiąg zakazanych* **Uczeń potrafi:** • wskazać przykłady dzieł, które znalazły się na *Indeksie ksiąg zakazanych*	1545–1563, 1559 **Uczeń rozumie:** • pojęcia: Święte Oficjum, inkwizycja, kolegia jezuickie • na czym polega dwojakość znaczenia pojęcia kontrreformacja **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, dlaczego niektóre dzieła znalazły się na *Indeksie ksiąg zakazanych* • opisać okoliczności powstania zakonu jezuitów • przedstawić działalność jezuitów	• przyczyny końca średniowiecznego uniwersalizmu **Uczeń rozumie:** • dlaczego humanizm i reformacja stały w sprzeczności ze średniowiecznym uniwersalizmem **Uczeń potrafi:** • przedstawić działalność Świętego Oficjum • opisać przypadek Giordana Bruna i Galileusza • określić, w jakim stopniu sobór trydencki i inkwizycja zrealizowały cel, jakim było powstrzymanie reformacji	trydenckiego • ocenić działalność inkwizycji oraz jezuitów • argumentować w dyskusji o sukcesie lub porażce działalności kontrreformacyjnej Kościoła katolickiego
10. Czasy zygmuntowskie	**Uczeń zna:** • datę: 1572 • postacie: Zygmunta I Starego, Zygmunta II Augusta, Bony • ramy chronologiczne czasów zygmuntowskich i złotego wieku **Uczeń rozumie:** • znaczenie pojęcia: złoty wiek	**Uczeń zna:** • datę: 1525 • postać: Albrechta Hohenzollerna **Uczeń rozumie:** • pojęcie: hołd pruski **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności, w jakich wygasła dynastia Jagiellonów	**Uczeń zna:** • postać: Barbary Radziwiłłówny **Uczeń potrafi:** • opisać działalność królowej Bony • scharakteryzować politykę prowadzoną przez Zygmunta I Starego • wskazać na mapie najważniejsze wydarzenia związane z polityką	**Uczeń zna:** • daty: 1563–1570 **Uczeń rozumie:** • znaczenie hołdu pruskiego dla państwa polsko-litewskiego **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności wznowienia konfliktu między Polską	**Uczeń potrafi:** • zinterpretować symbolikę obrazu *Hołd pruski* • ocenić politykę prowadzoną przez Zygmunta I Starego i Zygmunta II Augusta • uzasadnić, że okres panowania dwóch ostatnich Jagiellonów jest słusznie zaliczany do złotego wieku Polski

	Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w czym przejawiał się złoty wiek w dziejach państwa polsko-litewskiego		prowadzoną przez Zygmunta I Starego i Zygmunta II Augusta	a zakonem krzyżackim • omówić przebieg wojny polsko-krzyżackiej	i Litwy
11. Tolerancja religijna w Polsce	**Uczeń rozumie:** • znaczenie zdania: „Nie jestem królem waszych sumień” **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, co oznacza stwierdzenie: „państwo bez stosów”	**Uczeń zna:** • główne narodowości, religie i wyznania obecne na ziemiach Polski i Litwy w XV i XVI w. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: tolerancja religijna **Uczeń potrafi:** • przedstawić postawy polskiej szlachty i duchowieństwa wobec reformacji	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: kolegia jezuickie, arianie (bracia polscy), jidysz • przyczyny, które skłaniały mieszkańców Polski i Litwy do zmiany wyznania na luterańskie i kalwińskie **Uczeń potrafi:** • dostrzec negatywne postawy wobec protestantów i katolików • przedstawić działalność zakonu jezuitów na ziemiach polskich • wymienić skutki działalności zakonu jezuitów na ziemiach polskich	**Uczeń zna:** • datę: 1564 **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Sejm Czterech Ziem **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, jaki wpływ na sytuację religijną Polski i Litwy miało wystąpienie Marcina Lutra • scharakteryzować politykę wyznaniową prowadzoną przez Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta	**Uczeń potrafi:** • omówić dzieje społeczności żydowskiej na ziemiach polskich • przedstawić dzieje innych narodowości i wyznań obecnych na ziemiach polskich w XVI w.
12. Gospodarka dawnej Polski	**Uczeń zna:** • przykłady towarów importowanych do Polski i eksportowanych z kraju **Uczeń rozumie:** • pojęcia: import, eksport, folwark,	**Uczeń zna:** • podziały społeczne wewnątrz stanu szlacheckiego **Uczeń potrafi:** • wskazać najważniejsze różnice w rozwoju gospodarczym Europy Zachodniej i Europy	**Uczeń zna:** • sposoby, za pomocą których szlachta powiększała folwarki **Uczeń rozumie:** • co spowodowało różnice w rozwoju gospodarczym między Wschodem i Zachodem Europy	**Uczeń zna:** • datę: 1520 **Uczeń rozumie:** • pojęcia: system folwarczno-pańszczyźniany, spław zboża, flisacy **Uczeń potrafi:**	**Uczeń potrafi:** • ocenić postępowanie szlachty wobec chłopów w XV i XVI w. • analizować symbolikę obrazu i wyciągać z niej wnioski na temat roli i pozycji Gdańska w państwie polsko-litewskim

	pańszczyzna, spichlerz • dlaczego Polskę nazywano spichlerzem Europy	Wschodniej	• motywy, którymi kierowała się szlachta, powiększając folwarki • z czego wynikała rola i znaczenie Gdańska w państwie polsko-litewskim **Uczeń potrafi:** • dostrzec wpływ odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego i Gdańska na rozwój gospodarczy państwa • analizować dane statystyczne	• scharakteryzować gospodarkę państwa polsko-litewskiego • wyjaśnić, jaki wpływ na działania szlachty miało zjawisko drożenia żywności • przedstawić relacje między szlachtą a chłopami • opisać los chłopów w XV i XVI w. • opisać, jak spławiano zboże do Gdańska	• dostrzec mocne i słabe strony Gdańska jako miasta portowego • wskazać mocne i słabe strony gospodarki państwa polsko-litewskiego w XV i XVI w.
13. Renesans w Polsce	**Uczeń zna:** • największe zabytki polskiego renesansu, w tym we własnym regionie • najważniejsze uczelnie na ziemiach polskich w epoce renesansu **Uczeń rozumie:** • pojęcie: włoszczyzna **Uczeń potrafi:** • przedstawić stosunek polskiej szlachty do warzyw	**Uczeń zna:** • postać: Stańczyka **Uczeń potrafi:** • opisać wygląd kaplicy Zygmuntowskiej i ratusza w Poznaniu	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: Akademia Zamojska, arrasy • wpływ królowej Bony na rozwój renesansu na ziemiach polskich **Uczeń potrafi:** • wskazać cechy charakterystyczne architektury renesansu na przykładzie ratusza w Poznaniu	**Uczeń zna:** • najważniejsze zmiany dokonane na Wawelu w okresie rządów Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować system edukacji na ziemiach polskich w okresie renesansu	
14. Unia lubelska	**Uczeń zna:** • datę: 1569 • ramy chronologiczne istnienia pierwszej Rzeczpospolitej	**Uczeń zna:** • postanowienia unii lubelskiej **Uczeń rozumie:** • pojęcia: unia realna,	**Uczeń rozumie:** • przyczyny konfliktu między Polakami i Litwinami dotyczącego realizacji postanowień unii z 1386 r.	**Uczeń zna:** • okoliczności zwołania polsko-litewskiego sejmu do Lublina **Uczeń rozumie:**	**Uczeń rozumie:** • z czego wynikają różnice w ocenie unii lubelskiej przez Polaków i Litwinów

	Uczeń rozumie: • pojęcia: Korona, Rzeczpospolita **Uczeń potrafi:** • wskazać na mapie ziemie wcielone przez Zygmunta Augusta do Polski i obszar Rzeczpospolitej po unii lubelskiej	Rzeczpospolita Obojga Narodów **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, dlaczego Polacy dążyli do zawarcia ściślejszej unii z Litwą • wymienić elementy wspólne i odrębne dla Polski i Litwy	**Uczeń potrafi:** • scharakteryzować stanowisko polskiej i litewskiej szlachty oraz litewskich magnatów wobec nowej unii • wskazać korzyści nowej unii dla Polaków i Litwinów	• pojęcie: polonizacja **Uczeń potrafi:** • omówić przebieg obrad sejmu w Lublinie • scharakteryzować funkcjonowanie nowej unii łączącej Polskę i Litwę	**Uczeń potrafi:** • dokonać oceny unii lubelskiej
15. Bezkrólewie i wolna elekcja	**Uczeń zna:** • postać: Henryka Walezego **Uczeń rozumie:** • pojęcia: wolna elekcja, absolutyzm, artykuły henrykowskie **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić zasady, na jakich przeprowadzano wolną elekcję	**Uczeń zna:** • główne narodowości zamieszkujące Rzeczpospolitą w XVI w. • postanowienia konfederacji warszawskiej i artykułów henrykowskich **Uczeń rozumie:** • pojęcia: konfederacja warszawska, *pacta conventa* **Uczeń potrafi:** • wskazać różnice między artykułami henrykowskimi i *pacta conventa*	**Uczeń zna:** • datę: 1573 **Uczeń rozumie:** • pojęcia: konfederacje wojewódzkie, interreks **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, z czego wynikała uprzywilejowana pozycja stanu szlacheckiego • przedstawić organizację państwa w okresie bezkrólewia	**Uczeń rozumie:** • znaczenie aktu konfederacji warszawskiej **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować Rzeczpospolitą w drugiej połowie XVI w. • opisać przebieg pierwszej wolnej elekcji • wyjaśnić, dlaczego każdy władca zobowiązywał się do przestrzegania artykułów henrykowskich	**Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, z czego wynikały obawy szlachty przed nowo wybranym władcą • dokonać bilansu korzyści i strat wynikających z funkcjonowania wolnej elekcji
16. Wojny ze Szwecją i z Moskwą	**Uczeń zna:** • postać: Zygmunta III Wazy • lata panowania	**Uczeń zna:** • datę: 1587 • postacie: Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława	**Uczeń zna:** • daty: 1600–1611, 1605, 1609, 1610, 1618	**Uczeń zna:** • postać: Dymitra Samozwańca	**Uczeń potrafi:** • scharakteryzować sytuację w państwie moskiewskim po śmierci

	dynastii Wazów w Polsce **Uczeń rozumie:** • dlaczego elekcja z 1587 r. zakończyła się wojną domową	Żółkiewskiego • warunki rozejmu kończącego wojnę z Moskwą **Uczeń rozumie:** • pojęcie: hetman • motywy, które kierowały polską szlachtą i polskim władcą podczas konfliktu z Moskwą **Uczeń potrafi:** • przedstawić najważniejsze wydarzenia konfliktu polsko-szwedzkiego i polsko-moskiewskiego • zlokalizować na mapie wydarzenia i miejsca związane z wojną polsko--szwedzką i polsko--moskiewską	**Uczeń potrafi:** • opowiedzieć o przebiegu elekcji po śmierci Stefana Batorego • wyjaśnić przyczyny wybuchu wojny Rzeczpospolitej ze Szwecją • wyjaśnić, co zadecydowało o polskim zwycięstwie pod Kircholmem	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: wielka smuta, dymitriada **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować politykę władców Szwecji • dostrzec wpływ konfliktu Rzeczpospolitej z Moskwą na relacje między mieszkańcami obu państw	Iwana IV Groźnego • ocenić postępowanie Polaków na terenie państwa moskiewskiego
17. Konflikty z Turcją i ze Szwecją	**Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, kim byli Kozacy • dostrzec przesłanki, które wskazywały, że zakończył się złoty wiek	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: Zaporoże, srebrny wiek **Uczeń potrafi:** • zlokalizować na mapie wydarzenia i miejsca związane z wojną polsko--turecką oraz z konfliktem polsko--szwedzkim 1626–1629	**Uczeń zna:** • daty: 1620, 1621, 1626, 1629 • warunki pokoju kończącego wojnę z Turcją i rozejmu ze Szwecją zawartego w 1629 r. **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować relacje między Rzeczpospolitą i Turcją w XVI w. • wyjaśnić, co oznaczały dla Rzeczpospolitej warunki rozejmu podpisanego	**Uczeń rozumie:** • czynniki, które zadecydowały o sukcesach Szwedów **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności, w których doszło do wybuchu wojny z Turcją • określić, jaki wpływ na sytuację Rzeczpospolitej miały konflikty, w których uczestniczyła w pierwszej	**Uczeń potrafi:** • ocenić postać i dokonania Zygmunta III Wazy

			w 1629 r.	połowie XVII w.	
18. Powstanie Chmielnickiego	**Uczeń zna:** • datę: 1648 • postacie: Bohdana Chmielnickiego, Władysława IV Wazy, Jana II Kazimierza **Uczeń rozumie:** • przyczyny niechęci mieszkańców Ukrainy do Polaków	**Uczeń zna:** • bezpośrednią przyczynę wybuchu powstania na Ukrainie **Uczeń potrafi:** • przedstawić plany polityczne Władysława IV Wazy • wyjaśnić przyczyny klęski Polaków w pierwszej fazie powstania na Ukrainie	**Uczeń zna:** • daty: 1635, 1649, 1651, 1654 • postać: Jeremiego Wiśniowieckiego • warunki rozejmu ze Szwecją z 1635 r. • główne żądania szlachty ukraińskiej w okresie rządów Władysława IV Wazy **Uczeń potrafi:** • przedstawić skutki przyłączenia Ukrainy do Polski • dostrzec przyczyny niezadowolenia Kozaków nierejestrowych	**Uczeń zna:** • warunki ugody zborowskiej i postanowienia ugody w Perejasławiu **Uczeń rozumie:** • pojęcie: rejestr Kozaków • związek między przebiegiem powstania a żądaniami Chmielnickiego • dlaczego do konfliktu między Polakami a Kozakami wmieszała się Moskwa **Uczeń potrafi:** • przedstawić najważniejsze wydarzenia powstania na Ukrainie • zlokalizować na mapie wydarzenia i miejsca związane z powstaniem na Ukrainie	**Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, dlaczego ugoda zborowska nie zakończyła konfliktu polsko-ukraińskiego • wyjaśnić znaczenie ugody w Perejasławiu dla polskiej polityki na Ukrainie • wyjaśnić, dlaczego Polacy i Kozacy doprowadzili do wybuchu powstania
19. Potop	**Uczeń zna:** • daty: 1655–1660 • postać: Stefana Czarnieckiego **Uczeń rozumie:** • pojęcie: potop	**Uczeń zna:** • uczestników i przyczyny konfliktu o panowanie nad Morzem Bałtyckim **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do szwedzkiego ataku na Rzeczpospolitą w 1655 r.	**Uczeń zna:** • warunki pokoju w Oliwie, ugody hadziackiej i rozejmu w Andruszowie **Uczeń rozumie:** • pojęcie: śluby lwowskie • przyczyny, które skłoniły polską szlachtę do popierania króla	**Uczeń zna:** • daty: 1654–1667, 1656, 1657, 1658, 1660, 1667 • postacie: Karola X Gustawa, Janusza Radziwiłła **Uczeń rozumie:** • związek między zawarciem ugody	**Uczeń rozumie:** • dlaczego ugoda hadziacka nie mogła spełnić pokładanych w niej nadziei **Uczeń potrafi:** • znaczenie decyzji podjętej przez Jana Kazimierza wobec

		• zlokalizować na mapie wydarzenia i miejsca związane z wojną polsko-szwedzką	szwedzkiego **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić postawy polskiej szlachty w pierwszym etapie wojny ze Szwecją	w Perejasławiu a wybuchem wojny Rzeczpospolitej z Moskwą **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do wznowienia wojny z Moskwą	elektora brandenburskiego • ocenić wpływ wojen prowadzonych ze Szwecją i z Moskwą na dalsze losy Rzeczpospolitej
20. Kryzys Rzeczpospolitej	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: magnateria, *liberum veto* **Uczeń potrafi:** • wymienić główne przyczyny słabości Rzeczpospolitej	**Uczeń zna:** • datę: 1668 **Uczeń rozumie:** • pojęcie: „złota wolność” **Uczeń potrafi:** • przedstawić wpływ, jaki miało na państwo nadużywanie *liberum veto* • wyjaśnić, komu służyło zrywanie sejmów	**Uczeń zna:** • okoliczności, w jakich po raz pierwszy została zastosowana zasada *liberum veto* **Uczeń rozumie:** • pojęcia: dewaluacja, zasada jednomyślności (jednozgodności), zasada jedności • jakie czynniki doprowadziły do wzrostu znaczenia magnaterii **Uczeń potrafi:** • dostrzec wpływ wojen w XVII w. na odejście szlachty od przestrzegania zasad tolerancji religijnej • scharakteryzować polską magnaterię w XVII w. • wyjaśnić, z czego wynikała zasada jednomyślności	**Uczeń zna:** • daty: 1652, 1658, 1666 **Uczeń potrafi:** • przedstawić najważniejsze skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w latach 1648–1667 • wyjaśnić, z czego wynikały różne postawy magnaterii w XVII w. • dostrzec związek między wzrostem znaczenia magnaterii a paraliżem pracy sejmu	**Uczeń potrafi:** • dokonać oceny sytuacji Rzeczpospolitej w drugiej połowie XVII w.
21. Wojny z Turcją	**Uczeń zna:** • daty: 1674, 1683 • postać: Jana III Sobieskiego	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: odsiecz Wiednia **Uczeń potrafi:**	**Uczeń zna:** • daty: 1672, 1673, 1699 • warunki pokoju w Karłowicach	**Uczeń zna:** • postać: Kara Mustafy **Uczeń rozumie:**	**Uczeń potrafi:** • dostrzec znaczenie odsieczy wiedeńskiej dla dalszego przebiegu

		• dostrzec wpływ *liberum veto* na sytuację Rzeczpospolitej w czasie konfliktu z Turcją	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: jasyr • dlaczego doszło do wznowienia wojny z Turcją **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do wybuchu wojny z Turcją	• pojęcie: wielki wezyr **Uczeń potrafi:** • przedstawić sytuację wewnętrzną Rzeczpospolitej w okresie rządów Jana III Sobieskiego	konfliktu z Turcją • ocenić postać i dokonania Jana III Sobieskiego
22. Barok i sarmatyzm	**Uczeń zna:** • główne przyczyny słabości Rzeczpospolitej w XVII w. **Uczeń rozumie:** • pojęcie: sarmatyzm **Uczeń potrafi:** • wymienić główne cechy ideologii sarmackiej	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: barok **Uczeń potrafi:** • podać przykłady budowli barokowych na ziemiach polskich, w tym we własnym regionie	**Uczeń zna:** • datę: 1568 • ramy chronologiczne epoki baroku **Uczeń rozumie:** • pojęcia: lęk przed pustką, światłocień **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować architekturę i rzeźbę baroku • scharakteryzować polskie malarstwo barokowe • dostrzec wpływ sarmatyzmu na postawę polskiej szlachty wobec sytuacji wewnętrznej Rzeczpospolitej w XVII w.	**Uczeń zna:** • postać: Rembrandta **Uczeń rozumie:** • związek między wzrostem religijności Europejczyków a pojawieniem się baroku **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować sytuację w Europie w XVII w.	**Uczeń zna:** • okoliczności, w jakich doszło do narodzin baroku **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, dlaczego na przełomie XVI i XVII w. zakończył się renesans
23. Absolutyzm we Francji	**Uczeń zna:** • postać: Ludwika XIV **Uczeń rozumie:**	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: monarchia absolutna	**Uczeń zna:** • postać: Henryka IV **Uczeń rozumie:**	**Uczeń zna:** • daty: 1661, 1685 • postacie: Jeana Baptiste'a Colberta,	**Uczeń potrafi:** • przedstawić dokonania Francji Ludwika XIV w dziedzinie wojskowości

	• pojęcie: absolutyzm **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, jaką rolę w absolutyzmie odgrywał monarcha	**Uczeń potrafi:** • wymienić najważniejsze skutki rządów Ludwika XIV	• czym charakteryzowała się polityka gospodarcza Francji w okresie rządów Ludwika XIV	Moliera **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować absolutyzm Ludwika XIV • przedstawić dokonania kultury francuskiej epoki Ludwika XIV	• dokonać bilansu rządów Ludwika XIV
24. Monarchia parlamentarna w Anglii	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: monarchia parlamentarna **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, czym charakteryzowała się angielska monarchia parlamentarna	**Uczeń zna:** • organizację parlamentu angielskiego **Uczeń rozumie:** • pojęcia: Izba Lordów, Izba Gmin	**Uczeń rozumie:** • przyczyny konfliktu między królem i parlamentem	**Uczeń zna:** • datę: 1689 • postać: Wilhelma III Orańskiego • najważniejsze postanowienia zawarte w Deklaracji praw **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Deklaracja praw	**Uczeń potrafi:** • porównać i ocenić absolutyzm oraz monarchię parlamentarną na przykładzie Francji Ludwika XIV i Anglii po 1689 r.
25. Oświecenie w Europie	**Uczeń zna:** • postacie: Jeana-Jacques'a Rousseau, Monteskiusza • najważniejsze odkrycia i wynalazki XVIII w. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: oświecenie, umowa społeczna, trójpodział władzy **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, na czym polegała idea umowy społecznej i trójpodziału władzy	**Uczeń zna:** • elementy starego ładu **Uczeń rozumie:** • pojęcie: stary ład **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, które grupy społeczne mogły się sprzeciwiać staremu ładowi • wyjaśnić, na czym opierała się nowożytna nauka	**Uczeń zna:** • postacie: Beniamina Franklina, braci Montgolfier, Denisa Diderota, Woltera, • ramy chronologiczne epoki oświecenia **Uczeń rozumie:** • pojęcia: filozofowie, deizm **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować sytuację polityczną i społeczną Europy starego ładu • przedstawić najważniejsze poglądy filozofów oświecenia	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: *Wielka encyklopedia francuska*, powiastki filozoficzne, klasycyzm **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, w jakim celu powstała *Wielka encyklopedia francuska* • przedstawić najważniejsze osiągnięcia epoki oświecenia w literaturze, architekturze i sztuce	**Uczeń potrafi:** • ocenić wpływ nauki na życie i sposób myślenia ludzi żyjących w XVIII w.

26. Nowe potęgi w Europie	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: absolutyzm oświecony	**Uczeń potrafi:** • wskazać na mapie Prusy oraz obszary, o które to państwo powiększyło się w ciągu XVIII w.	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: Królestwo Prus **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, jak doszło do uniezależnienia się Prus Książęcych od Polski	**Uczeń zna:** • datę: 1701 • postać: Fryderyka II Wielkiego **Uczeń rozumie:** • pojęcie: militaryzm • zagrożenia dla Rzeczpospolitej związane z reformami państw sąsiednich prowadzonych w duchu oświeconego absolutyzmu **Uczeń potrafi:** • przedstawić główne reformy Fryderyka II Wielkiego	**Uczeń potrafi:** • ocenić, w czyim interesie władcy Rosji, Prus i Austrii prowadzili reformy w duchu oświeconego absolutyzmu
27. Powstanie Stanów Zjednoczonych	**Uczeń zna:** • postacie: Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego **Uczeń rozumie:** • pojęcia: Indianie, Deklaracja niepodległości **Uczeń potrafi:** • wskazać idee oświecenia, na które powołali się autorzy Deklaracji niepodległości i Konstytucji Stanów Zjednoczonych	**Uczeń zna:** • datę: 4 lipca 1776 • postać: Jerzego Waszyngtona **Uczeń potrafi:** • przedstawić polski wkład w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych	**Uczeń zna:** • daty: 1783, 1787, 1791 • główne zasady polityki prowadzonej przez rząd brytyjski wobec kolonii • ramy chronologiczne amerykańskiej wojny o niepodległość **Uczeń rozumie:** • pojęcia: Korona Brytyjska, „bostońska herbatka” **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do wybuchu amerykańskiej wojny o niepodległość • wymienić czynniki, które	**Uczeń zna:** • daty: 1773, 1781 • przykładowe prawa zapisane w Karcie praw **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Karta praw **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, jak doszło do powstania kolonii angielskich w Ameryce Północnej • wymienić najważniejsze etapy konfliktu między rządem brytyjskim a kolonistami	**Uczeń potrafi:** • wyjaśnić znaczenie Deklaracji niepodległości • scharakteryzować ustrój Stanów Zjednoczonych • ocenić wpływ idei oświecenia na powstanie państwa amerykańskiego oraz na jego ustrój polityczny

			umożliwiły Amerykanom odniesienie zwycięstwa		
28. Początek rewolucji francuskiej	**Uczeń zna:** • datę: 14 lipca 1789 • postać: Ludwika XVI • prawa zagwarantowane w Deklaracji praw człowieka i obywatela **Uczeń rozumie:** • pojęcia: rewolucja francuska, Deklaracja praw człowieka i obywatela, prawa człowieka **Uczeń potrafi:** • dostrzec wpływ idei oświeceniowych na Deklarację praw człowieka i obywatela	**Uczeń zna:** • ramy chronologiczne rewolucji francuskiej **Uczeń rozumie:** • pojęcie: burżuazja **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić przyczyny niezadowolenia społecznego we Francji	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: Stany Generalne, Zgromadzenie Narodowe, Bastylia **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, dlaczego stan trzeci ogłosił się Zgromadzeniem Narodowym • opisać okoliczności, w jakich doszło do zburzenia Bastylii	**Uczeń potrafi:** • scharakteryzować strukturę społeczną Francji w XVIII w. • przedstawić sytuację panującą we Francji przed wybuchem rewolucji	**Uczeń potrafi:** • ocenić znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela
29. Od monarchii konstytucyjnej do republiki	**Uczeń zna:** • postać: Maksymiliana Robespierre'a **Uczeń rozumie:** • pojęcia: jakobini, wielki terror **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, jak funkcjonowała Francja w okresie wielkiego terroru	**Uczeń rozumie:** • przesłanie hasła „wolność, równość, braterstwo" **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, w jakich okolicznościach Francja stała się republiką	**Uczeń zna:** • daty: 1790, 1791, 1792, 1793, 1794 **Uczeń rozumie:** • pojęcia: prawica, lewica, centrum, Komitet Ocalenia Publicznego, trybunał rewolucyjny, monarchia konstytucyjna **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, na czym polegał podział w parlamencie francuskim po 1791 r. • przedstawić skutki	**Uczeń zna:** • najważniejsze zasady zawarte w konstytucji francuskiej **Uczeń rozumie:** • pojęcie: powstanie w Wandei **Uczeń potrafi:** • przedstawić organizację państwa francuskiego po uchwaleniu konstytucji • omówić okoliczności wybuchu wojny między	**Uczeń potrafi:** • scharakteryzować ewolucję stosunku rewolucjonistów do Kościoła katolickiego • ocenić dokonania rewolucji francuskiej

			egzekucji Ludwika XVI • dostrzec przyczyny popularności jakobinów	Francją a Prusami i Austrią • przedstawić sytuację polityczną i militarną Francji w okresie istnienia republiki	
30. Czasy saskie	**Uczeń zna:** • daty: 1697, 1733 • postacie: Augusta II Sasa, Stanisława Leszczyńskiego, Augusta III Sasa • ramy chronologiczne czasów saskich **Uczeń rozumie:** • pojęcia: czasy saskie	**Uczeń zna:** • postać: Stanisława Konarskiego **Uczeń potrafi:** • przedstawić plany polityczne władcy Saksonii po elekcji na króla Rzeczpospolitej • wyjaśnić przyczyny konfliktu między szlachtą a królem Augustem II	**Uczeń zna:** • datę: 1717 • postanowienia sejmu niemego **Uczeń rozumie:** • pojęcie: sejm niemy **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, na czym polegała szkodliwość działań podejmowanych w czasie trzeciej wojny północnej przez Augusta II i Stanisława Leszczyńskiego	**Uczeń zna:** • daty: 1700, 1709 • postać: Karola XII **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Collegium Nobilium • w jaki sposób Rzeczpospolita stała się państwem zależnym od Rosji **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, w jakim celu powstało Collegium Nobilium	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: pijarzy **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić okoliczności wybuchu trzeciej wojny północnej i przedstawić przebieg konfliktu • przedstawić skutki trzeciej wojny północnej dla Rzeczpospolitej • scharakteryzować sytuację polityczną, gospodarczą, społeczną i kulturalną Rzeczpospolitej w czasach Augusta III • ocenić czasy saskie
31. Ostatni król Polski	**Uczeń zna:** • datę: 1772 • postać: Stanisława Augusta Poniatowskiego • państwa uczestniczące w I rozbiorze Polski **Uczeń potrafi:** • wskazać na mapie tereny odebrane	**Uczeń zna:** • daty: 1764, 1768 **Uczeń rozumie:** • przyczyny I rozbioru Polski **Uczeń potrafi:** • wymienić główne reformy dokonane przez króla krótko po elekcji	**Uczeń zna:** • daty: 1765, 1767 • uchwały sejmu podjęte w 1768 r. **Uczeń rozumie:** • pojęcia: Familia (Czartoryscy), prawa kardynalne, Szkoła Rycerska **Uczeń potrafi:**	**Uczeń rozumie:** • do czego dążyła Katarzyna II, doprowadzając do utworzenia trzech konfederacji **Uczeń potrafi:** • wskazać różnice w dążeniach Familii i władczyni Rosji • scharakteryzować	**Uczeń potrafi:** • zanalizować symboliczną wymowę ryciny ukazującej Rzeczpospolitą jako kołacz królewski

	Rzeczpospolitej w trakcie I rozbioru		• wyjaśnić, do czego dążyła rodzina Czartoryskich • wyjaśnić, w jakim celu została założona Szkoła Rycerska • przedstawić przebieg sejmu w 1767 r. • wyjaśnić, w jaki sposób zaborcy uzasadniali I rozbiór Polski	obszary odebrane Rzeczpospolitej w wyniku I rozbioru	
32. Czasy stanisławowskie	**Uczeń zna:** • ramy chronologiczne czasów stanisławowskich • cele istnienia Komisji Edukacji Narodowej (KEN) **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Komisja Edukacji Narodowej (KEN)	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: obiady czwartkowe, czasy stanisławowskie **Uczeń potrafi:** • wymienić zabytki architektury oświecenia w Polsce, w tym we własnym regionie	**Uczeń zna:** • daty: 1765, 1773 • postacie: Tadeusza Rejtana, Hugo Kołłątaja **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Rada Nieustająca • przyczyny utworzenia KEN **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności zwołania sejmu rozbiorowego • scharakteryzować system edukacji w Rzeczpospolitej przed utworzeniem KEN • scharakteryzować zmiany wprowadzone w systemie edukacji przez KEN	**Uczeń zna:** • postacie: Juliana Ursyna Niemcewicza, Ignacego Krasickiego, Marcella Bacciarellego, Canaletta **Uczeń rozumie:** • pojęcie: klasycyzm **Uczeń potrafi:** • przedstawić najważniejsze dokonania polskiego teatru, literatury, architektury, malarstwa i rzeźby w epoce oświecenia • na przykładzie pałacu Na Wodzie wskazać główne cechy architektury klasycystycznej	**Uczeń potrafi:** • zanalizować symboliczną wymowę obrazu *Rejtan – upadek Polski* • scharakteryzować sytuację gospodarczą Rzeczpospolitej w czasach stanisławowskich • ocenić czasy stanisławowskie
33. Konstytucja 3 maja	**Uczeń zna:** • datę: 3 maja 1791 • najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja	**Uczeń zna:** • programy stronnictw politycznych istniejących w Rzeczpospolitej **Uczeń rozumie:**	**Uczeń zna:** • daty: 1788, 1788–1792, 1790 • postacie: Stanisława Staszica, Stanisława Małachowskiego	**Uczeń potrafi:** • scharakteryzować sytuację polityczną Rzeczpospolitej w przededniu Sejmu Wielkiego	**Uczeń potrafi:** • opowiedzieć o przebiegu obrad Sejmu Wielkiego • ocenić znaczenie Konstytucji 3 maja jako próby ratowania

	Uczeń rozumie: • pojęcia: Sejm Wielki (Czteroletni), Ustawa rządowa	• pojęcia: stronnictwo królewskie, stronnictwo magnackie, stronnictwo patriotyczne, Straż Praw **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, jakie zmiany wprowadziła Konstytucja 3 maja	• najważniejsze reformy Sejmu Wielkiego **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności zwołania sejmu walnego • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do uchwalenia Ustawy rządowej	• przedstawić stosunek Rosji i Prus do Rzeczpospolitej • porównać ustrój Rzeczpospolitej przed 3 maja 1791 i po tej dacie	Rzeczpospolitej
34. II rozbiór Polski	**Uczeń zna:** • datę: 1793 • postać: Tadeusza Kościuszki • państwa uczestniczące w II rozbiorze Polski **Uczeń rozumie:** • znaczenie pojęcia: targowica **Uczeń potrafi:** • wskazać na mapie ziemie odebrane Rzeczpospolitej w wyniku II rozbioru	**Uczeń zna:** • postać: Józefa Poniatowskiego **Uczeń rozumie:** • pojęcie: konfederacja targowicka (targowica)	**Uczeń zna:** • datę: 1792 • postać: Ksawerego Branickiego **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności wybuchu wojny w obronie Konstytucji 3 maja • porównać stosunek sił między armią polską a rosyjską • wyjaśnić, dlaczego król przeszedł do obozu konfederatów targowickich	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: Order Virtuti Militari • dlaczego część magnatów oraz Katarzyna II dążyli do obalenia Konstytucji 3 maja **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić okoliczności, w jakich doszło do ogłoszenia konfederacji targowickiej • scharakteryzować obszary odebrane Rzeczpospolitej w wyniku II rozbioru	**Uczeń potrafi:** • ocenić postawę magnatów, którzy ogłosili konfederację targowicką • przedstawić okoliczności zwołania i przebieg sejmu w Grodnie • ocenić postawę i działalność króla Stanisława Augusta Poniatowskiego
35. Upadek Rzeczpospolitej	**Uczeń zna:** • daty: 1794, 1795 • państwa uczestniczące w III rozbiorze Polski • główne przyczyny upadku Rzeczpospolitej **Uczeń rozumie:**	**Uczeń zna:** • bezpośrednią przyczynę wybuchu powstania kościuszkowskiego **Uczeń rozumie:** • znaczenie polskiego zwycięstwa pod	**Uczeń zna:** • postanowienia Uniwersału połanieckiego **Uczeń rozumie:** • pojęcie: Uniwersał połaniecki	**Uczeń zna:** • postać: Antoniego Madalińskiego **Uczeń potrafi:** • dostrzec przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego	**Uczeń potrafi:** • scharakteryzować sytuację w Polsce po II rozbiorze • rozróżniać wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczpospolitej

	• pojęcia: Naczelnik powstania, insurekcja kościuszkowska (powstanie kościuszkowskie), kosynierzy **Uczeń potrafi:** • wskazać na mapie ziemie odebrane Rzeczpospolitej w wyniku III rozbioru	Racławicami • dlaczego Rzeczpospolita upadła **Uczeń potrafi:** • przedstawić najważniejsze wydarzenia związane z przebiegiem powstania kościuszkowskiego • wskazać na mapie miejsca związane z przebiegiem powstania kościuszkowskiego	**Uczeń potrafi:** • przedstawić plany polskich patriotów • dostrzec przyczyny, które zadecydowały o klęsce masowego poboru do wojska	• scharakteryzować obszary odebrane Rzeczpospolitej w wyniku III rozbioru	
36. Podboje Napoleona	**Uczeń zna:** • postać: Napoleona Bonapartego • cele polityczne Napoleona **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić, w jaki sposób Napoleon przejął władzę we Francji • wskazać na mapie zasięg podbojów dokonanych przez Napoleona	**Uczeń zna:** • datę: 1804 • ramy chronologiczne wojen napoleońskich **Uczeń potrafi:** • przedstawić wpływ wojen napoleońskich na pozycję Francji w Europie	**Uczeń rozumie:** • pojęcia: dyrektoriat, konsulat, konkordat, Kodeks Napoleona **Uczeń potrafi:** • przedstawić okoliczności, w jakich dyrektoriat przejął władzę we Francji • przedstawić działalność Napoleona w okresie konsulatu	**Uczeń zna:** • postanowienia konstytucji francuskiej z 1795 r. • cel powstania Kodeksu Napoleona **Uczeń rozumie:** • pojęcie: kampania włoska • znaczenie Kodeksu Napoleona dla rozwoju prawa **Uczeń potrafi:** • scharakteryzować rządy dyrektoriatu • opisać działalność Napoleona we Włoszech • określić, jak zmieniało się nastawienie części	**Uczeń zna:** • daty: 1795, 1796, 1799, 1801 **Uczeń rozumie:** • związek między planami Napoleona a relacjami między Francją a innymi krajami Europy **Uczeń potrafi:** • dostrzec zmiany w Europie zachodzące pod wpływem podbojów Napoleona • ocenić działania polityczne i wojskowe Napoleona

				społeczeństwa francuskiego do polityki podbojów Napoleona • wyjaśnić, z czego wynikało negatywne nastawienie do Napoleona wśród innych narodów europejskich	
37. Po III rozbiorze Polski			**Uczeń zna:** • datę: 1806 **Uczeń potrafi:** • dostrzec przyczyny zaufania, którym Polacy obdarzyli Napoleona	**Uczeń rozumie:** • jakie motywy kierowały Napoleonem	**Uczeń potrafi:** • scharakteryzować stosunek Napoleona do sprawy polskiej • przedstawić okoliczności wkroczenia wojsk francuskich na ziemie polskie
38. Księstwo Warszawskie	**Uczeń zna:** • daty: 1807, 1815 • postać: Józefa Poniatowskiego • okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego **Uczeń rozumie:** • powody rozczarowania Polaków Księstwem Warszawskim **Uczeń potrafi:** • wskazać na mapie obszar Księstwa Warszawskiego oraz zmiany terytorialne, do jakich doszło w 1809 r.	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: Wielka Armia **Uczeń potrafi:** • wskazać przejawy zależności i niezależności Księstwa Warszawskiego	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: sto dni Napoleona **Uczeń potrafi:** • podać podstawowe informacje na temat Księstwa Warszawskiego • wyjaśnić, jak doszło do klęski Napoleona	**Uczeń rozumie:** • pojęcie: bitwa narodów • z czego wynikała nazwa, jaką Napoleon nadał utworzonemu przez siebie Księstwu **Uczeń potrafi:** • wyjaśnić przyczyny wybuchu wojny Napoleona z Rosją	**Uczeń zna:** • daty: 1808, 1809, 1812, 1813 • okoliczności, w jakich doszło do szarży polskich żołnierzy pod Somosierrą **Uczeń rozumie:** • cel taktyki stosowanej przez Rosjan podczas wojny z Napoleonem • przyczyny klęski wyprawy Napoleona na Rosję **Uczeń potrafi:** • opowiedzieć o bitwie pod Somosierrą • przedstawić przygotowania

					Francuzów do wyprawy na Rosję • ocenić politykę Napoleona wobec Polaków